

Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

Scrúdú na hArdteistiméireachta, 2025
Eacnamaíocht
Ardleibhéal

Dé hAoine 20 Meitheamh Maidin 9:30 - 12:00

400 marc

Scrúduimhir

----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------

Dáta Breithe

		/			/		
----------------------	----------------------	---	----------------------	----------------------	---	----------------------	----------------------

Scríobh 3 Feabhra 2005
mar 03 02 05, mar shampla

Stampa an Ionaid

--

Treoracha

Tá **dhá** roinn sa pháipéar seo.

Ta 400 marc san iomlán ag gabháil leis an scrúdú seo.

Roinn A: 100 marc
Freagair **8** gceist as **10** gceist sa roinn seo.

Tá rogha inmheánach ann sna ceisteanna 2, 3 agus 4.

Roinn B: 300 marc
Freagair **4** cheist as **6** cheist.
Tá 75 marc ag gabháil le gach ceist sa roinn seo.

Scríobh do chuid freagraí le peann gorm nó peann dubh.

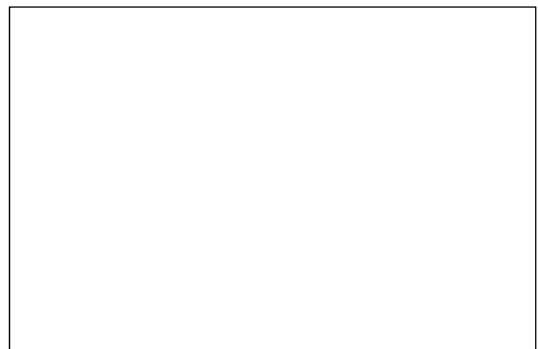
Scríobh do chuid freagraí sna spásanna atá curtha ar fáil sa leabhrán seo. Tá spás le haghaidh obair bhreise i gcúl an leabhráin. Lipéadaigh aon obair bhreise go soiléir le huimhir agus leis an gcuid den cheist.

Scanfar an leabhrán scrúdaithe seo agus is ar an scáileán a chuirfear do chuid oibre i láthair an scrúdaitheora. Féadfaidh sé nach bhfeicfidh an scrúdaitheoir aon rud a scríobhfaidh tú taobh amuigh de bhoscaí na bhfreagraí.

Tabharfaidh an feitheoir cóip den leabhrán Foirmilí agus Táblaí duit, má theastaíonn sé uait. Ní mór duit é a thabhairt ar ais ag deireadh an scrúdaithe. Níl cead agat do chóip féin a thabhairt isteach chuig an scrúdú leat.

Is ceadmhach áireamhán a úsáid.

Scríobh déanamh agus múnla d'áireamháin anseo:

Freagair 8 gceist as 10 gceist.

Ceist 1

Rinne an Ghearmáin Craobhchomórtas Sacair na hEorpa a óstáil in 2024. D'fhreastail 2.7 milliún duine ar an 51 chluiche.

- (a) Pléigh argóint amháin i bhfabhar agus argóint amháin i gcoinne na tuairime go bhfuil buntáistí le baint le hóstáil ócáidí móra spóirt, ar nós Euro 2024, do gheilleagar na tíre atá á n-óstáil.

Argóint i bhfabhar ócáidí a óstáil:
Argóint i gcoinne ócáidí a óstáil:

- (b) Tabhair breac-chuntas ar an tuiscint atá agat ar an téarma eacnamaíochta **anailís costais is tairbhe**.

Anailís costais is tairbhe:

Ceist 2

Taispeántar sa tábla thíos ioncam indiúscartha teaghlaigh, caiteachas tomhaltais teaghlaigh, agus coigilteas teaghlaigh in Éirinn sa Chéad Ráithe, 2024.

Ioncam Indiúscartha Teaghlaigh	€43.91 billiún
Caiteachas Tomhaltais Teaghlaigh	€37.32 billiún
Coigilteas Teaghlaigh	€6.59 billiún

Arna chur in oiriúint ó POS (CSO)

- (a) Ó na sonraí sa tábla thuas, ríomh an ráta céatadánach coigiltis teaghlaigh don Chéad Ráithe, 2024. **Taispeáin do chuid oibre ar fad.**

Do chuid oibre:
Freagra:

Freagair (b) nó (c)

- (b) Tabhair breac-chuntas ar dhá thoisc eacnamaíochta a d'fhéadfadh roinnt teaghlach in Éirinn a chur san áireamh agus cinneadh á dhéanamh acu faoin méid dá n-ioncam a choigleoidh siad (seachas leibhéal a n-ioncaim).

1.
2.

NÓ

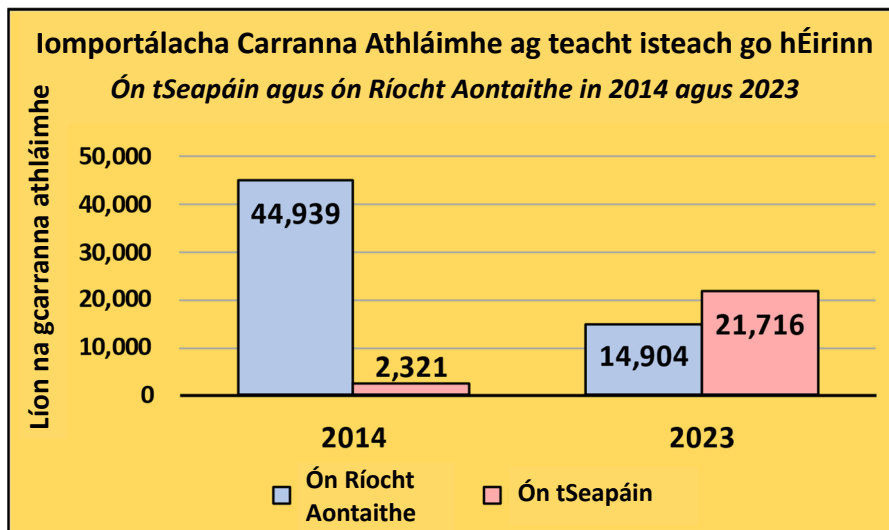
- (c) Tá leibhéal ard coigiltis teaghlaigh inmhianaithe do gheilleagar na hÉireann. An aontaíonn tú nó an easaontaíonn tú leis an ráiteas seo? Cuir tic (✓) sa bhosca cuí chun do fhreagra a chur in iúl agus cosain do fhreagra.

Aontaím	☐	Easaontaím	☐
---------	--------------------------	------------	--------------------------

Cosain:

Ceist 3

Sa chart thíos taispeántar líon na gcarranna athláimhe a iompórtáladh isteach go hÉirinn ón tSeapáin agus ón Ríocht Aontaithe araon in 2014 agus in 2023.

Arna chur in oiriúint ó cartell.ie

- (a) Tabhair breac-chuntas ar chúis eacnamaíochta amháin a bhfuil tomhaltóirí in Éirinn ag athrú ó níos mó carranna athláimhe a iompórtáil ón tSeapáin agus níos lú carranna athláimhe a iompórtáil ón Ríocht Aontaithe, mar a léirítear sa chart thuas.

Cúis eacnamaíochta:

Freagair (b) nó (c)

- (b) In 2024, d'ardaigh an tAontas Eorpach (AE) na taraifí a ghearrtar ar fheithiclí leictreacha a iompórtáiltear ón tSín. Mínigh beart amháin eile (seachas taraifí) a d'fhéadfadh an AE a úsáid chun iomportálacha feithiclí leictreacha ón tSín a laghdú.

Beart eile:
Míniú:

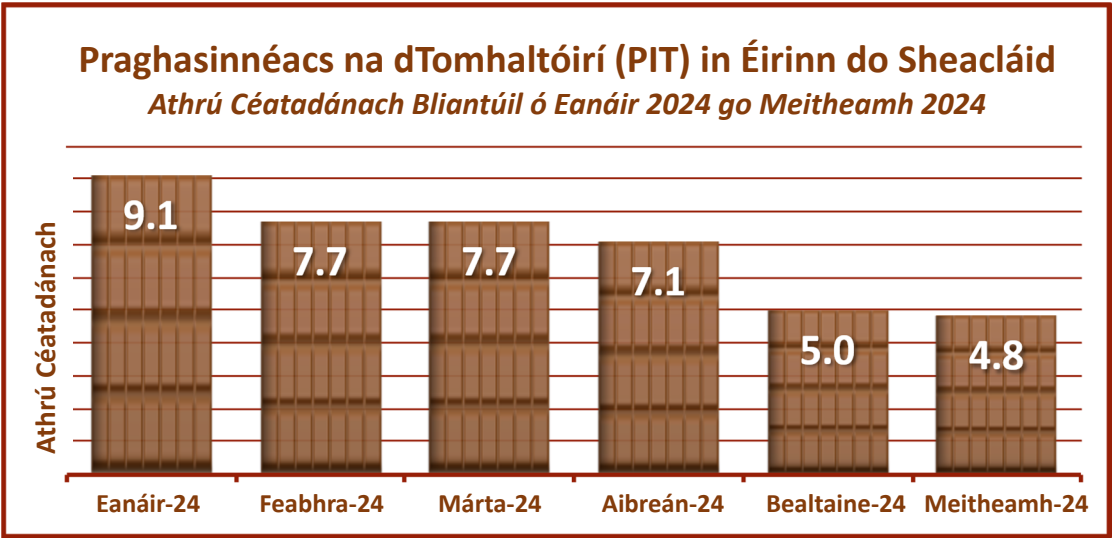
NÓ

- (c) Is cosúil go bhfuil caomhnaitheacht trádála ag dul i méid ar fud an domhain. Tabhair cuntas gearr ar chúis amháin ar cosúil go bhfuil caomhnaitheacht trádála ag méadú, dar leat.

Cúis:

Ceist 4

Sa chart thíos léirítear na hathruithe céatadánacha bliain ar bhliain i bPraghasinnéacs na dTomhaltóirí (PIT) in Éirinn do sheacláid ó Eanáir 2024 go Meitheamh 2024.

Arna chur in oiriúint ó POS (CSO)

- (a) Déan trácht ar an treocht sa PIT do sheacláid a léirítear thuas agus sonraí ón gcairt á n-úsáid, agus mínigh an bhfuil an treocht a bhreac tú tairbheach do thomhaltóirí seacláide.

Trácht ar an treocht:
Mínigh an bhfuil an treocht tairbheach:

Freagair (b) nó (c)

- (b) Cé go bhfuil an ráta boilscithe tar éis titim le trí bliana anuas, tá tomhaltóirí na hÉireann fós ag íoc praghsanna arda. Tabhair breac-chuntas ar bheart amháin a rinne rialtas na hÉireann **agus** tomhaltóirí in Éirinn chun déileáil leis na harduithe sa chostas maireachtála.

Rialtas na hÉireann:
Tomhaltóirí in Éirinn:

NÓ

- (c) Ceannaíonn táirgeoirí seacláide cócó sula ndéanann siad táirgí. Sa Chéad Ráithe de 2024, tháinig méadú faoi thrí ar phraghsanna cócó. Bítear ag súil leis go gcuirfidh déantúsóirí na costais níos airde seo ar aghaidh chuig siopadóirí agus chuig miondíoltóirí sa Cheathrú Ráithe nuair a dhéantar formhór de dhíolacháin an tionscail timpeall ar Oíche Shamhna agus an Nollaig.

Arna chur in oiriúint ó Nuacht RTÉ

An sampla de bhoilsciú de bharr tharraingt an éilimh nó boilsciú de bharr costbhrú é seo, dar leat? Cuir tic (✓) sa bhosca cuí chun do rogha a chur in iúl agus cosain do rogha.

Boilsciú de bharr tharraingt an éilimh	
--	--

Boilsciú de bharr costbhrú	
----------------------------	--

Cosain:

Ceist 5

- (a) Mínigh an difríocht idir ráiteas dearfach eacnamaíochta agus ráiteas normatach eacnamaíochta.

Ráiteas dearfach eacnamaíochta:
Ráiteas normatach eacnamaíochta:

- (b) Abair an ráiteas dearfach nó ráiteas normatach atá i ngach ceann de na ráitis eacnamaíochta thíos. Cuir tic (✓) sa bhosca cuí chun do rogha a chur in iúl.

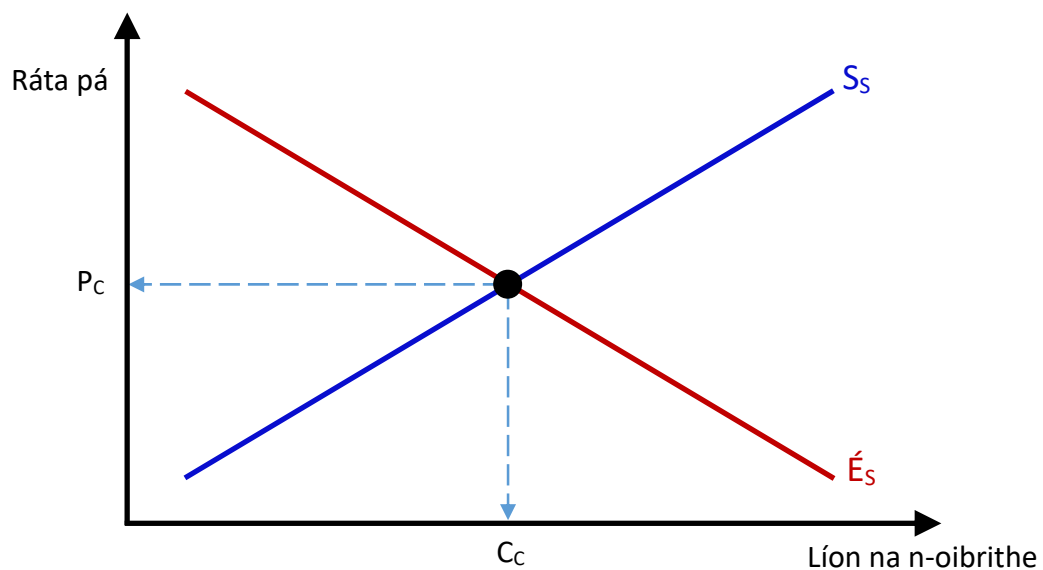
Ráiteas Eacnamaíochta		Ráiteas Dearfach	Ráiteas Normatach
1.	Tá cúram sláinte saor in aisce tuillte ag na saoránaigh uile in Éirinn chun rochtain chothrom ar sheirbhísí sláinte a chinntiú.		
2.	Dá n-ardódh rialtas na hÉireann ráta na cánach corparáide de 3% laghdófaí infheistíocht dhíreach choigríche sa tír 25% ar a laghad.		

Ceist 6

- (a) Is é an ráta náisiúnta íosphá faoi láthair ná €13.50 san uair. Is sampla é seo de bhonnphraghas. Mínigh an tuiscint atá agat ar an téarma eacnamaíochta bonnphraghas.

Bonnphraghas:

- (b) Sa léaráid thíos, taispeántar saormhargadh saothair. Críochnaigh an léaráid chun an tionchar a thaispeáint a bheidh ag athrú i ráta náisiúnta íosphá reatha na hÉireann, ag ráta níos airde ná P_c sa léaráid thíos, ar mhargadh an tsaothair. Lipéadaigh go soiléir aon athruithe a dhéanann tú. Mínigh do fhreagra.

Míniú:

Ceist 7

Sa tábla thíos, taispeántar luachanna measta do Leaisteachas Ioncaim an Éilimh (YED) le haghaidh earraí roghnaithe in Éirinn.

	Táirge	Luach YED
1	Leictreachas tí	+ 0.1
2	Núdail ar an toirt	- 0.5
3	Éadaí scothbhranda	+ 4.1

- (a) Bain úsáid as na sonraí do Leaisteachais Ioncaim an Éilimh (YED) a chuirtear ar fáil agus sainaithin earra riachtanach amháin agus earra sóchais amháin ón tábla thuas. Cosain an dá fhreagra agat.

	Táirge	Cosaint
Earra riachtanach		
Earra sóchais		

- (b) I mBuiséad 2025, d'fhógair an rialtas go gcaithfí €9m ar sparáin fóin (chun fón póca gach scoláire a stóráil i rith an lae scoile) do gach scoláire iar-bhunscoile sa tír.

Féachtar ar sparáin fóin in iar-bhunscoileanna na tíre mar **earraí luaíochta**.

Mínigh an tuiscint atá agat ar ar an ráiteas seo.

Míniú:

Ceist 8

- (a) Mínigh coincheap na hinbhuanaitheachta chomhshaoil agus tabhair breac-chuntas ar thionscnamh amháin a thug rialtas na hÉireann isteach le déanaí le feabhas a chur ar inbhuanaitheacht chomhshaoil na tíre.

Inbhuanaitheacht chomhshaoil:
Tionscnamh rialtais le déanaí:

- (b) Taispeánadh i staidéar a rinneadh go mbíonn siopadóirí ag streachailt leis an difríocht a aithint idir earraí a bhfuil tionchar íseal acu ar an gcomhshaol i ndáiríre agus iad siúd a bhfuil snas glas curtha orthu.

Arna chur in oiriúint ón Irish Independent (Bealtaine, 2024)

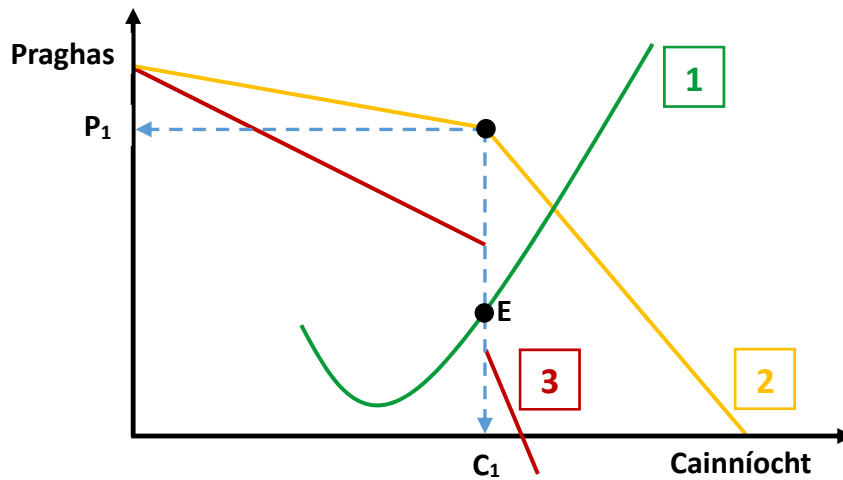
(Is éard is Snas Glas ann ná beart/cleachtas margaíochta ina ndéanann roinnt cuideachtaí rudaí a mhaíomh go bréagach nó go háibhéalach chun go mbeidh cuma níos neamhdhíobhálaí don chomhshaol orthu ná mar atá fíor fúthu i ndáiríre.)

Mínigh dhá bhealach inar féidir **cliseadh margaidh** teacht de bharr cleachtas snas glas.

1.
2.

Ceist 9

Sa léaráid thíos taispeántar cothromaíocht fhadtréimhseach gnólachta atá ag feidhmiú i margadh olagaplach.

- (a) Úsáid an freagairbhosca thíos agus scríobh amach go hiomlán céard dó a seasann na míreanna a bhfuil na huimhreacha 1-3 orthu sa léaráid thuas. **Ná húsáid giorrúcháin.**

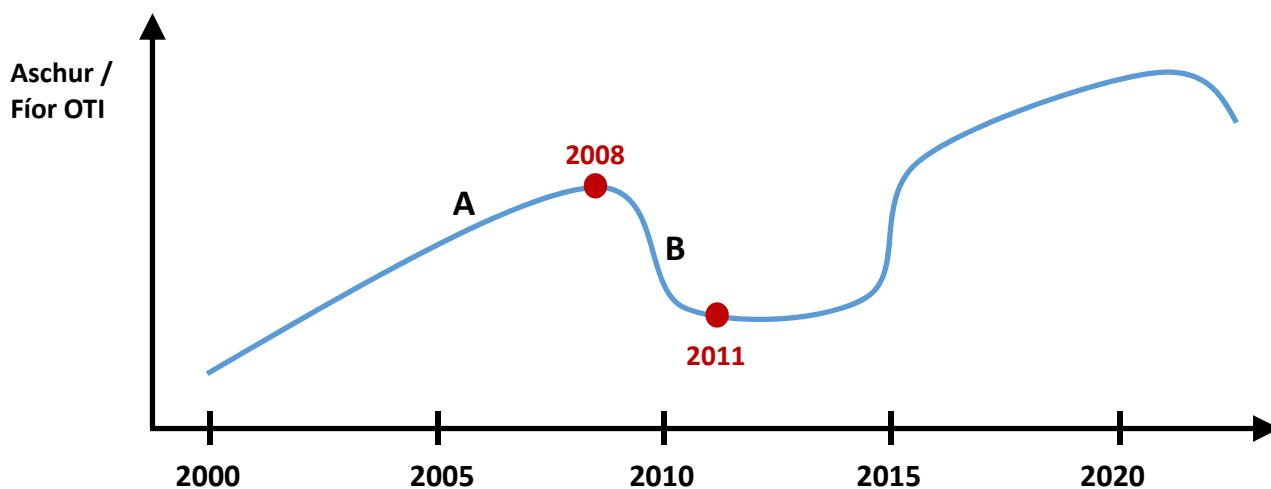
Uimhir	Lipéad (Ná húsáid giorrúcháin)
1	
2	
3	

- (b) Maidir leis an léaráid thuas, mínigh an cruth atá ar an gcuair a bhfuil lipéad 2 air.

Míniú:

Ceist 10

Sa léaráid thíos léirítear tréimhsí éagsúla i dtimthriall eacnamaíochta na hÉireann ón mbliain 2000.

(a) Sainaithin ón léaráid thuas cé acu rogha a seasann A nó B di:

- Borradh eacnamaíochta
- Cúlú eacnamaíochta

Cuir A nó B isteach sa bhosca cuí chun do rogha a chur in iúl agus cosain do rogha i ngach cás.

Borradh eacnamaíochta		Cúlú eacnamaíochta	
-----------------------	--	--------------------	--

Borradh eacnamaíochta - cosaint:
Cúlú eacnamaíochta - cosaint:

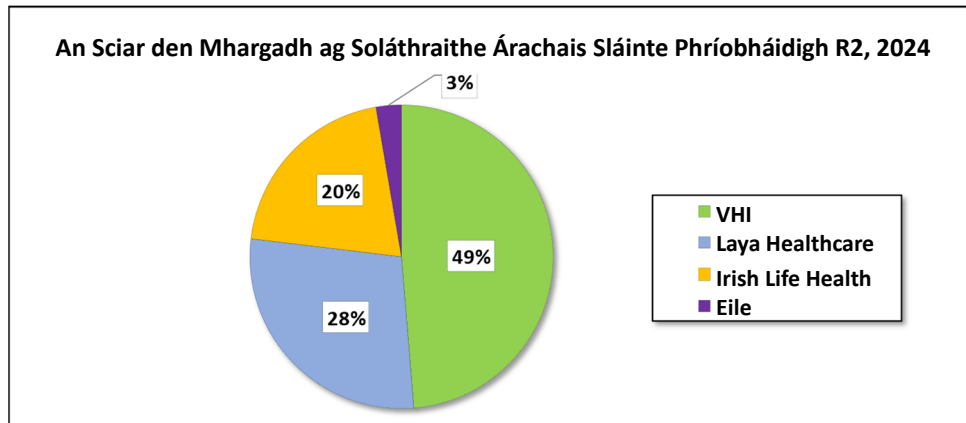
(b) Tabhair breac-chuntas ar thoisic eacnamaíochta amháin ar tharla athrú in aschur eacnamaíochta na hÉireann dá bharr le linn na mblianta idir 2008 agus 2011.

Toisic eacnamaíochta:

Freagair 4 cheist as 6 cheist

Ceist 11

Taispeántar sa chart thíos na sciartha den mhargadh atá ag cuideachtaí árachais sláinte phríobháidigh in Éirinn.

Arna chur in oiriúint ó hia.ie

- (a) (i) Úsáid na sonraí atá curtha ar fáil thuas agus ríomh Innéacs Herfindahl Hirschman (HHI) le fáil amach cé acu atá an margadh iomaíoch nó comhchruinnithe go dlúth. Cuir tic (✓) sa bhosca cuí chun do fhreagra a chur in iúl agus cosain do fhreagra.

Taispeáin do chuid oibre ar fad.

Iomaíoch

Comhchruinnithe go dlúth

Do chuid oibre:

Cosaint:

- (ii) Soláthraí nua árachais sláinte, Level Health, le teacht isteach i margadh na hÉireann an tseachtain seo. Irish Independent, Samhain, 2024
Agus an gnólacht nua seo ag teacht isteach i margadh árachais sláinte na hÉireann, tabhair breac-chuntas ar dhá thionchar eacnamaíochta a d'fhéadfadh a bheith aige seo **ar ghnólachtaí atá sa thionscal cheana féin.**

1.

2.

- (b) (i) Tugann paitinn an ceart aonair do chuideachta cógaisíochta druga nua a tháirgeadh agus a dhíol.
Mínigh, le cúnamh léaráide lánlipéadaithe (aiseanna san áireamh), an staid chothromaíochta fhadtréimhseach ag gnólacht atá ag feidhmiú i margadh **monaplachta**.

Míniú:

- (ii) Tabhair breac-chuntas ar bhacainn amháin roimh iontráil a fhaightear go minic i margaí monaplachta, seachas paitinn.

Bacainn roimh iontráil:

- (iii) Tabhair breac-chuntas ar bhuntáiste eacnamaíochta amháin agus ar mhíbhuntáiste eacnamaíochta amháin **do thomhaltóirí** má bhíonn cumhacht mhonaplachta ag cuideachta cógaisíochta.

Buntáiste eacnamaíochta:
Míbhuntáiste eacnamaíochta:

- (c) Tá níos mó ná an trí cheathrú cuid den tuairim is 2,500 clinic dochtúra teaghlaigh / dochtúra in Éirinn tar éis a gcuid liostaí a dhúnadh d’othair nua agus tá os cionn 700 dochtúir teaghlaigh le dul ar scor sna gcúig bliana atá romhainn.

Arna chur in oiriúint ó Nuacht RTÉ

- (i) Tabhair breac-chuntas ar dhá thionchar a d’fhéadfadh a bheith ag an méid thuas ar othair reatha / féideartha.

1.
2.

- (ii) Mol beart eacnamaíochta amháin a d'fhéadfadh rialtas na hÉireann a dhéanamh chun dul i ngleic leis an nganntanas reatha dochtúirí teaghlaigh.

Beart eacnamaíochta:

- (iii) Is léiriú é córas sláinte na hÉireann ar an ngeilleagar measctha níos leithne atá in Éirinn.

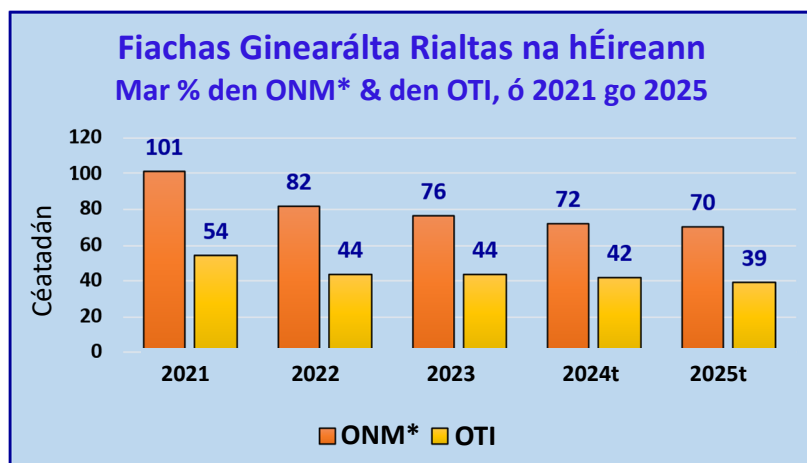
Mínigh cad atá i gceist leis an téarma geilleagar measctha agus tabhair breac-chuntas ar shampla eile a thaispeánann gur geilleagar measctha atá in Éirinn.

Geilleagar measctha:
Sampla:

75 marc

Ceist 12

Sa chairt thíos, taispeántar fiachas ginearálta rialtas na hÉireann mar chéatadán d'Ollioncam Náisiúnta Modhnaithe (ONM*) agus d'Olltáirgeacht Intíre (OTI) na hÉireann do na blianta ó 2021 go 2025. (Figiúirí do 2024 agus do 2025 tuartha).

Arna chur in oiriúint ó NTMA

- (a) (i) **Úsáid sonraí ón gcairt** agus tabhair breac-chuntas ar an treocht fhoriomlán i bhfiachas ginearálta rialtas na hÉireann mar a thaispeántar í sa léaráid thuas. Cuir tic (✓) sa bhosca cuí le cur in iúl cé acu treocht fhoriomlán ar a bhfuil tú ag trácht.

Fiachas rialtais mar % den ONM*

☐

nó

Fiachas rialtais mar % den OTI

☐

Treocht fhoriomlán:

- (ii) I gcás gach ceann acu seo thíos, tabhair breac-chuntas ar bhuntáiste eacnamaíochta amháin a bhaineann le hÉirinn a bheith ag laghdú leibhéil a fiachais ginearálta:

- Cáiníocóirí in Éirinn
- Rialtas na hÉireann.

Cáiníocóirí in Éirinn:

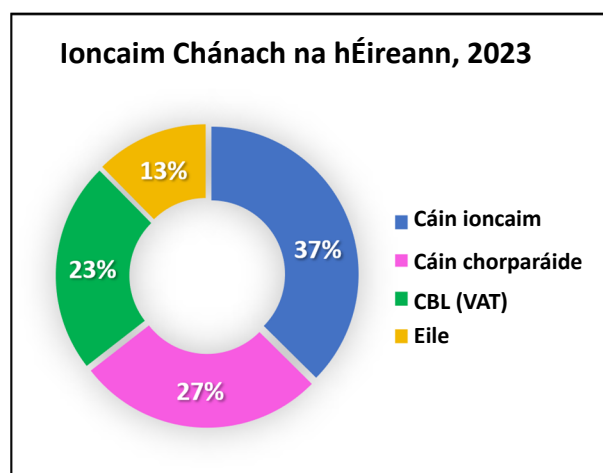
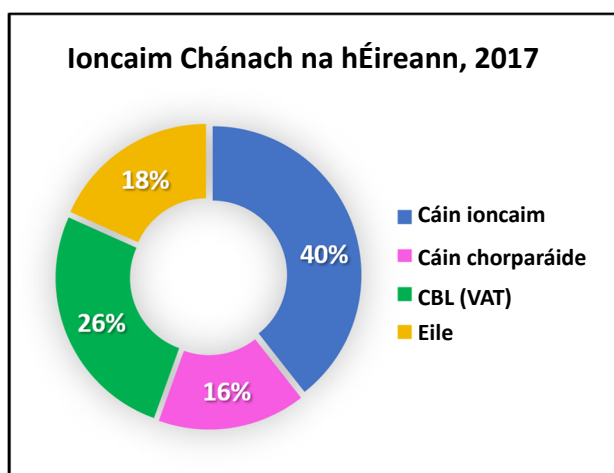
Rialtas na hÉireann:

- (iii) Cé acu ceann is beaichte a thomhaiseann ualach fiachais na hÉireann: fiachas mar chéatadán den ONM* **nó** fiachas mar chéatadán den OTI? Cuir tic (✓) sa bhosca cuí chun do rogha a chur in iúl agus cosain do rogha.

Fiachas mar chéatadán den ONM*		Fiachas mar chéatadán den OTI	
--------------------------------	--	-------------------------------	--

Cosaint:

- (b) Sa dá chairt thíos déantar comparáid idir príomhfhoinsí ioncaim cánach na hÉireann in 2017 agus in 2023.

- (i) Úsáid sonraí ó na cairteacha thuas agus sainaithin an t-athrú **IS SUNTASAÍ** a tharla i gcomhdhéanamh ioncam cánach na hÉireann idir 2017 agus 2023. Tabhair breac-chuntas ar chúis amháin leis an athrú suntasach seo.

An t-athrú is suntasaí:
Cúis leis an athrú:

- (ii) An cáin fhorchéimnitheach nó cáin chúlchéimnitheach é córas cánach breisluacha na hÉireann, dar leat? Cuir tic (✓) sa bhosca cuí chun do fhreagra a chur in iúl agus cosain do rogha.

Cáin fhorchéimnitheach	
------------------------	--

Cáin chúlchéimnitheach	
------------------------	--

Cosaint:

- (iii) Tá roinnt polaiteoirí ag plé ráta níos airde cánach ioncaim a d'fhéadfaí a thabhairt isteach i gcás daoine a thuilleann os cionn €100,000 in aghaidh na bliana.

An aontaíonn tú nó an easaontaíonn tú leis an ráiteas gur chóir go n-íocfadh daoine a thuilleann os cionn €100,000 in aghaidh na bliana ráta níos airde cánach ioncaim?

Cuir tic (✓) sa bhosca cuí chun do rogha a chur in iúl agus cosain do rogha.

Aontaím	
---------	--

Easaontaím	
------------	--

Cosaint:

- (c) (i) I mí Mheán Fómhair na bliana seo, tabharfaidh rialtas na hÉireann scéim pinsin uathchláraithe isteach d'fhostaithe nach bhfuil pinsean príobháideach acu.

Nóta: Do gach €3 a chuireann fostaí isteach sa phinsean, cuirfear €4 leis: cuirfidh an fostóir €3 leis agus cuirfidh an Stát €1 leis.

Tabhair breac-chuntas ar bhuntáiste eacnamaíochta amháin a d'fhéadfadh a bheith ag baint leis an scéim seo don fhostaí **agus** míbhuntáiste eacnamaíochta amháin don fostóir.

Buntáiste don fhostaí:
Míbhuntáiste don fostóir:

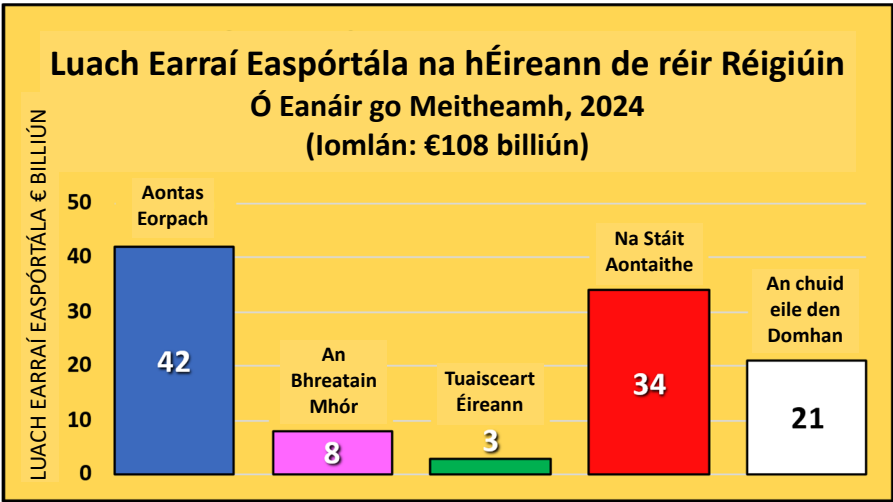
- (ii) Pléigh an dóigh a bhféadfadh an scéim pinsin uathchláraithe seo tionchar a imirt ar éifeacht an iolraitheora in Éirinn sa ghearrthéarma (má bhíonn claonadh imeallach chun tomhaltais (MPC sa Bhéarla) níos ísle ann dá bharr.

Tionchar ar éifeacht an iolraitheora:

75 marc

Ceist 13

Sa chairt thíos taispeántar luach easpórtálacha na hÉireann de réir réigiúin sa chéad sé mhí de 2024.

Arna chur in oiriúint ón POS (CSO)

- (a) (i) Ríomh an céatadán d’earraí easpórtála iomlán na hÉireann a chuaigh isteach sna **Stáit Aontaithe**. Taispeáin do chuid oibre ar fad.

Do chuid oibre:
Freagra:

- (ii) In 2022, thuairiscigh an POS (CSO i mBéarla) go raibh 11,785 cuideachta in Éirinn ag easpórtáil earraí.

Tabhair breac-chuntas ar thairbhe eacnamaíochta amháin **agus** ar dhúshlán eacnamaíochta amháin do gheilleagar na hÉireann i gcás easpórtálacha na hÉireann.

Tairbhe eacnamaíochta:
Dúshlán eacnamaíochta:

- (iii) Is í Éire anois an naoú ranníocóir is mó d'infheistíocht dhíreach eachtrach (FDI sa Bhéarla) isteach sna Stáit Aontaithe.

Arna chur in oiriúint ón Sunday Independent

Tabhair breac-chuntas ar chúis eacnamaíochta amháin a bhfuil eis-sreabhadh mar seo d'infheistíocht dhíreach eachtrach (FDI) tábhachtach **do gheilleagar na Éireann**.

Cúis:

- (b) Tá os cionn 90 cuideachta cógaisíochta eachtrach ag feidhmiú in Éirinn agus tá os cionn 45,000 duine fostaithe iontu.

Arna chur in oiriúint ó idaireland.com

- (i) Tá buntáiste comparáideach ag Éirinn agus í ag mealladh infheistíocht dhíreach eachtrach (FDI) cógaisíochta.

Mínigh prionsabal an bhuntáiste chomparáidigh.

Prionsabal an bhuntáiste chomparáidigh:

- (ii) Tabhair breac-chuntas ar dhá fhoinse de bhuntáiste comparáideach in Éirinn a chabhraíonn le cuideachtaí cógaisíochta eachtracha a mhealladh.

1.
2.

- (iii) Tá ról ríthábhachtach ag an Eagraíocht Dhomhanda Trádála (WTO sa Bhéarla) sa trádáil dhomhanda.

Tabhair breac-chuntas ar fheidhm amháin atá ag an Eagraíocht Dhomhanda Trádála.

Feidhm amháin:

- (c) Taispeántar sa chairt thíos an céatadán d'Ollioncam Náisiúnta (OIN) a thug tíortha éagsúla do Chúnamh Forbartha Oifigiúil (ODA sa Bhéarla) in 2023.

Arna chur in oiriúint ó Statista

- (i) Tabhair breac-chuntas ar chúis eacnamaíochta féideartha amháin nár éirigh le rialtas na hÉireann sprioc na Náisiún Aontaithe de 0.70% de OIN a bhaint amach.

Mínigh:

- (ii) Tabhair breac-chuntas ar thairbhe eacnamaíochta amháin a d'fhéadfadh Cúnamh Forbartha Oifigiúil na hÉireann a chur ar fáil do Thíortha Tearcfhorbartha (TTFanna).

Breac-chuntas:

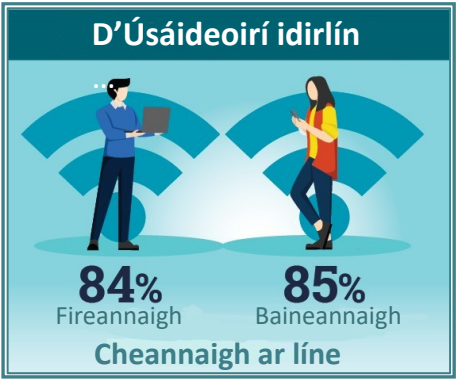
- (iii) Tabhair breac-chuntas ar dhúshlán amháin do TTFanna atá éirithe spleách ar chúnamh idirnáisiúnta, amhail Cúnamh Forbartha Oifigiúil.

Dúshlán:

75 marc

Ceist 14

Taispeántar sa ghrafaic thíos gur cheannaigh tromlach na n-úsáideoirí idirlín in Éirinn earraí ar líne in 2023.

Arna chur in oiriúint ó Household Digital Consumer Behaviour 2024, POS (CSO)

- (a) (i) Tabhair breac-chuntas ar dhá thairbhe a bhaineann le siopadóireacht ar líne do **thomhaltóirí in Éirinn** seachas rogha níos fairsinge táirgí a bheith ar fáil dóibh.

1.
2.

- (ii) Tá sé i gceist ag Amazon siopa tiomnaithe a oscailt in Éirinn in 2025 agus beidh os cionn 100 milliún táirge á dtairiscint ann.

Tabhair breac-chuntas ar dhá **dheacracht** eacnamaíochta a d'fhéadfadh fairsingiú Amazon a chruthú do mhiondíoltóirí beaga agus meánmhéide atá ag feidhmiú in Éirinn.

1.
2.

- (iii) Léiríonn an tsiopadóireacht ar líne an tslí ar féidir le dul chun cinn sa teicneolaíocht tionchar a imirt ar gheilleagar margaidh na hÉireann. Tabhair breac-chuntas ar **bhealach amháin eile** a d'fhéadfadh athruithe sa teicneolaíocht dul i gcion ar an mbealach a bhfeidhmíonn **ceachtar** de na hearnálacha thíos. Cuir tic (✓) sa bhosca cuí chun an earnáil a roghnaigh tú a chur in iúl agus tabhair breac-chuntas i do fhreagra.

Talmhaíocht		Spóirt agus aclaíocht	
-------------	--	-----------------------	--

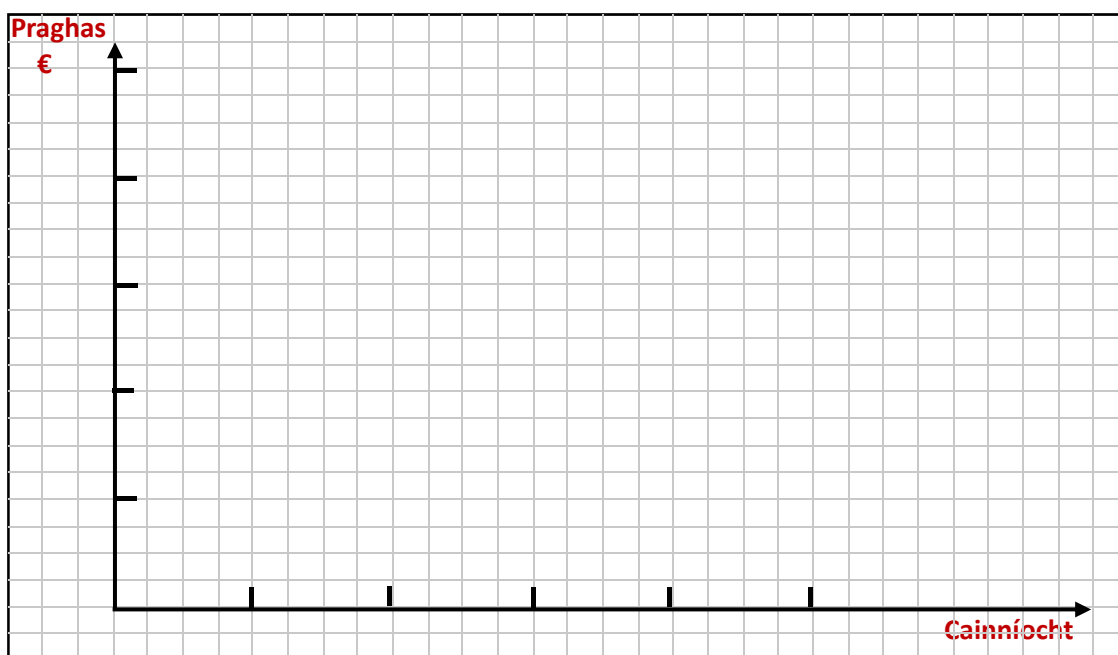
Breac-chuntas:

- (b) Léiríonn na sonraí thíos sceidil éilimh an mhargaidh agus sceidil soláthair an mhargaidh do dhíbholaíoch nua ar a dtugtar Scentastic.

Praghas (€)	Cainníocht a Éilítear (aonaid)	Cainníocht a Sholáthraítear (aonaid)
€1.00	50,000	10,000
€1.50	40,000	20,000
€2.00	30,000	30,000
€2.50	20,000	40,000
€3.00	10,000	50,000

- (i) Úsáid na sonraí thuas agus líon isteach ar an ngrafpháipéar a thugtar thíos:
- Cuar éilimh an mhargaidh do Scentastic.
 - Cuar soláthair an mhargaidh do Scentastic.
 - Lipéadaigh go soiléir pointe na cothromaíochta mar E.
 - Taispeáin an praghas cothromaíochta (P_c) agus an cainníocht chothromaíochta mar (C_c) ar an ngraf.

Nóta: Ní mór duit ais an phraghais agus ais na cainníochta a chomhlánú/líonadh.

- (ii) Úsáid foirmle chuí agus ríomh **praghas leaisteachais an éilimh** (PED sa Bhéarla) do Scentastic nuair a ardaítear an praghas ó €2.00 go €2.50 agus a laghdaíonn an chainníocht a éilítear ó 30,000 aonad go 20,000 aonad. Mínigh an bhrí eacnamaíochta atá le do fhreagra agus **taispeáin do chuid oibre ar fad**.

Do chuid oibre:
Freagra:
Brí eacnamaíochta:

- (c) (i) Tá beagnach 200,000 saoránach in Éirinn ag obair i ngeilleagar na poistíneachta.
 “Do bhealach a dhéanamh i ngeilleagar poistíneachta na hÉireann:
 Straitésí don Rathúlacht”, esoftskills.ie

(Nóta: Is éard is geilleagar na poistíneachta ann ná margadh saothair ina bhfuil conarthaí gearrthéarmacha nó ina bhfuil saorobair forleathan).

Is gá geilleagar na poistíneachta a rialáil níos fearr ar mhaithe leis na hoibrithe atá ag obair ann.

An aontaíonn tú leis an ráiteas thuas?

Cuir tic (✓) sa bhosca cuí chun do rogha a chur in iúl agus cosain do rogha.

Aontaím	
---------	--

Easaontaím	
------------	--

Cosaint:

- (ii) Tá gar do lánfhostaíocht in Éirinn ó bhí mí Eanáir 2022 ann.
Tabhair breac-chuntas ar thionchar dearfach eacnamaíochta amháin agus ar thionchar diúltach eacnamaíochta amháin atá ag an lánfhostaíocht ar gheilleagar na hÉireann.

Tionchar dearfach eacnamaíochta:
Tionchar diúltach eacnamaíochta:

75 marc

Ceist 15

Tá an Bille Airgeadais (Rochtain ar Bhonneagar Airgid Tirim a Sholáthar) 2024 foilsithe ag an Rialtas. Tá sé mar aidhm leis an mBille a chinntiú go bhfuil rochtain éifeachtach agus leordhóthanach ar airgead tirim ar fáil ar fud na tíre.

Ana chur in oiriúint ó Nuacht RTÉ, (Iúil, 2024)

- (a) (i) An aontaíonn tú nó an easaontaíonn tú leis an mBille Airgeadais (Rochtain ar Bhonneagar Airgid Tirim a Sholáthar) 2024?
Cuir tic (✓) bhosca cuí chun do rogha a chur in iúl agus cosain do rogha.

Aontaím	☐
---------	--------------------------

Easaontaím	☐
------------	--------------------------

Cosaint:

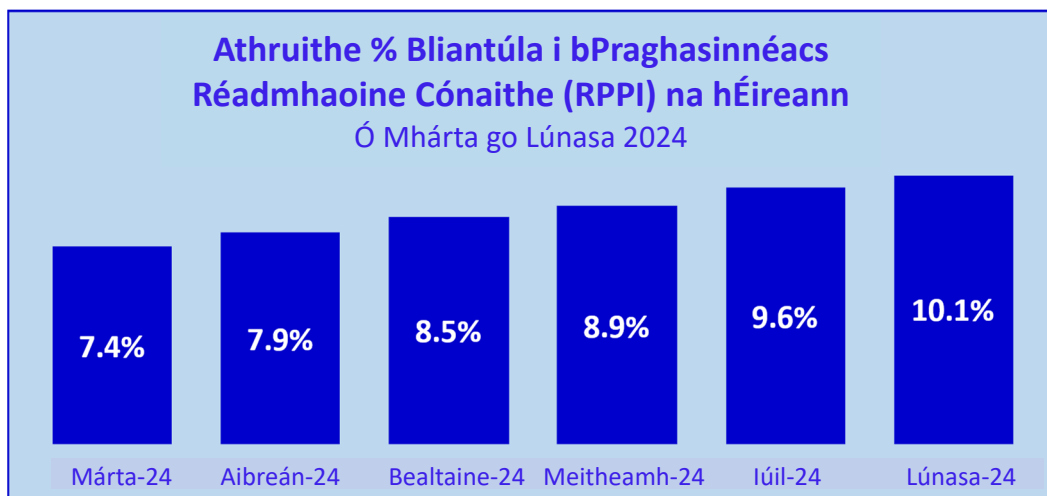
- (ii) Tabhair breac-chuntas ar dhá thoisc a imríonn tionchar ar an méid creidmheasa is féidir le bainc mhiondíola a chruthú.

1.
2.

- (iii) De réir an Irish Times, tá Bainc-Aontas Éireann (AIB) ag infheistiú €40 milliún chun beagnach dhá thrian dá ghréasán 170 brainse a uasghrádú faoi dheireadh 2025. Tabhair breac-chuntas ar chúis eacnamaíochta amháin a bhfuil an infheistíocht seo á déanamh ag AIB, dar leat.

Cúis eacnamaíochta:

- (b) Sa chairt thíos, atá curtha in oiriúint ón bPríomh-Oifig Staidrimh (CSO), taispeántar na hathruithe céatadánacha bliain ar bhliain i bPraghasinnéacs na Réadmhaoine Cónaithe (RPPI) in Éirinn ó Mhárta go Lúnasa 2024.

- (i) Bain úsáid as na sonraí sa chairt thuas agus ríomh an méadú céatadánach i bPraghasinnéacs na Réadmhaoine Cónaithe (RPPI) ó Mhárta go Lúnasa 2024.
Taispeáin do chuid oibre go léir.

Do chuid oibre:
Freagra:

- (ii) Tá méadú ar phraghsanna réadmhaoine ag cur isteach ar mhargadh an tsaothair in Éirinn.

Pléigh dhá tionchar eacnamaíochta a d'fhéadfadh an méadú seo a imirt **ar mhargadh an tsaothair in Éirinn.**

1.
2.

- (iii) I mBuiséad 2025, chinn an rialtas go bhfuiltear le síneadh a chur le faoiseamh ar ús morgáiste do cháiníocóirí atá ag íoc níos mó in ús morgáiste in 2024 ná mar a d'íoc siad in 2022.

(Is éard is faoiseamh ar ús morgáiste ann ná faoiseamh cánach ar an ús a íoctar sa bhliain ar iasacht mhorgáiste cháilitheach).

An aontaíonn tú nó an easaontaíonn tú le cinneadh seo an rialtais?

Cuir tic (✓) sa bhosca cuí chun do rogha a chur in iúl agus cosain do rogha.

Aontaím	
---------	--

Easaontaím	
------------	--

Cosaint:

- (c) An rud is gá dúinn tosaíocht a thabhairt dó anois ná bonneagar a chumasú chun déileáil le riachtanais mheántéarmacha ár ngeilleagair.

An tAire Caiteachais Phoiblí, Seachadadh an Phlean Forbartha Náisiúnta agus Athchóirithe
Sunday Business Post, Deireadh Fómhair 2024

- (i) Mínigh an téarma eacnamaíochta bonneagar poiblí agus léirigh do fhreagra le sampla.

Bonneagar poiblí:
Sampla:

- (ii) Pléigh dhá dhúshlán a d'fhéadfadh a bheith roimh gheilleagar na hÉireann **murar leor** caiteachas an rialtais ar bhonneagar fadtéarmach.

1.
2.

- (iii) Sna sonraí thíos, taispeántar leibhéil chaiteachais iomláin rialtas na hÉireann do na blianta 2015, 2019, agus 2025 (tuartha).

Bliain	2015	2019	2025 ^t
Caiteachas an Rialtais	€54 billiún	€67 billiún	€105.4 billiún

Arna chur in oiriúint ón Roinn Airgeadais

Seachas caiteachas ar an mbonneagar, mínigh dhá chúis eacnamaíochta leis an méadú suntasach i gcaiteachas rialtais ó 2015 go dtí an figiúr atá tuartha do 2025.

1.	
2.	

(75 marc)

Ceist 16

Sa tábla thíos tugtar an t-aschur laethúil agus na costais táirgeachta a bhaineann le caoineog i mbeár súnna i Sligeach.

Aschur na gCaoineog	Costas Seasta (€)	Costas Athraitheach (€)	Costas Iomlán (€)	Meánchostas (€)
0	60	0	60	—
20	60	A	70	3.50
40	60	30	90	2.25
60	60	55	115	B

- (a) (i) Críochnaigh an costas athraitheach agus an meánchostas atá lipéadaithe A agus B sa tábla thíos. **Taispeáin do chuid oibre ar fad.**

Lipéad	Do chuid oibre	Freagra €
A		
B		

- (ii) Má ghearrann an t-ionad díola €4.00 ar chaoineog úr, ríomh an brabús a thuilltear má dhíoltar 40 caoineog i lá amháin. **Taispeáin do chuid oibre ar fad.**

Do chuid oibre:
Freagra:

- (iii) Tabhair breac-chuntas ar dhá chuspóir a bhféadfadh úinéir an bheáir súnna tabhairt fúthu, seachas uasmhéadú brabúis.

1.
2.

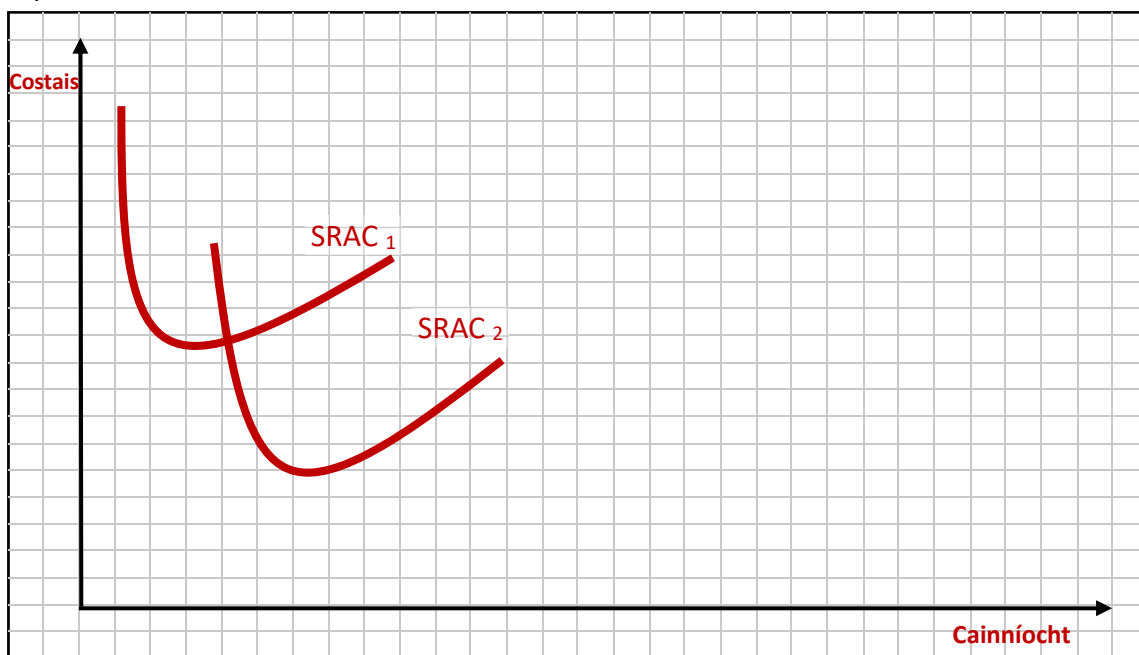
- (b) (i) Is féidir le díbharrainneachtaí scála tarlú do mhiondíoltóirí i margadh na hÉireann do chaoineoga úra.

Mínigh an téarma **díbharrainneachtaí scála** agus tabhair breac-chuntas ar shampla amháin a d'fhéadfadh tarlú do mhiondíoltóir a dhéanann caoineoga úra.

Díbharrainneachtaí scála:
Sampla:

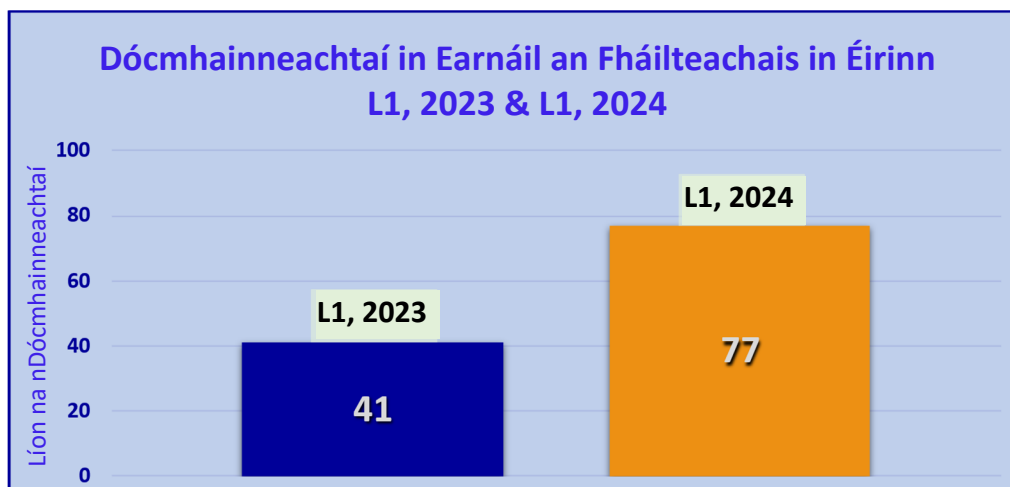
- (ii) Taispeántar sa léaráid pháirtchríochnaithe thíos conas mar a athraíonn na costais do bheár súnna de réir mar a leathnaítear a chuid oibriúchán thar thréimhse ama. Chun an léaráid a chríochnú, cuir isteach trí chuar eile den mheánchostas gearrthréimhseach (SRAC) le taispeáint conas a thógtar cuar an mheánchostais fhadtréimhsigh (LRAC). **Lipéadaigh do léaráid go hiomlán.**

Mínigh an cruth atá ar chuar an mheánchostais fhadtréimhsigh atá tarraingthe agat sa spás atá ar fáil thíos.

An chuid atá ag claonadh anuas den chuar meánchostais fhadtréimhsigh (LRAC):
An chuid atá ag claonadh in airde den chuar meánchostais fhadtréimhsigh (LRAC):

- (c) Sa ghrafaic thíos, taispeántar líon na gcuideachtaí in earnáil an fháilteachais in Éirinn a chuaigh i ndócmhainneacht sa chéad leath de 2023 agus de 2024.
- Nóta: Tarlaíonn dócmhainneacht nuair nach féidir le cuideachta a ghealltanais airgeadais a íoc agus an baol ann go stopfaidh sí ag feidhmiú.

Arna chur in oiriúint ó Deloitte (Meitheamh, 2024)

- (i) Tabhair breac-chuntas ar dhá bheart eacnamaíochta a d'fhéadfadh rialtas na hÉireann a chur i bhfeidhm chun cuidiú le líon na gcuideachtaí atá ag dúnadh in earnáil an fháilteachais in Éirinn a laghdú.

1.
2.

- (ii) Sa ghearrthréimhse is féidir le cuideachta leanúint ar aghaidh i mbun gnó fiú má bhíonn caillteanas á dhéanamh aici. Mínigh an bhrí atá leis an ráiteas seo.

Míniú:

- (iii) Tá fiontraíocht lárnach i bhfás eacnamaíochta leathanbhunaithe na hÉireann agus dá rathúnas.

Arna chur in oiriúint ón OECD

Pléigh dhá chúis a bhfuil fiontraíocht tábhachtach d'fhorbairt leanúnach gheilleagar na hÉireann.

1.
2.

(75 marc)

Leathanach breise más rogha leat é a úsáid.
Cuir in iúl go soiléir uimhir na ceiste agus an chuid den cheist atá á freagairt agat.

[illegible]

Leathanach breise más rogha leat é a úsáid.
Cuir in iúl go soiléir uimhir na ceiste agus an chuid den cheist atá á freagairt agat.

[illegible]

Leathanach breise más rogha leat é a úsáid.
Cuir in iúl go soiléir uimhir na ceiste agus an chuid den cheist atá á freagairt agat.

[illegible]

Ná scríobh ar an leathanach seo

Fógra cóipchirt

D'fhéadfadh sé go bhfuil téacsanna nó íomhánna sa scrúdpháipéar seo nach é Coimisiún na Scrúduithe Stáit úinéir an chóipchirt orthu, agus d'fhéadfadh sé gur athchóiríodh iad, chun críche an mheasúnaithe, gan cead na n-údar a fháil roimh ré. Ullmhaíodh an scrúdpháipéar seo de réir Alt 53(5) den *Acht um Chóipcheart agus Cearta Gaolmhara, 2000*. Ní údaraítear aon úsáid dá éis chun aon chríche ach amháin chun na críche dá bhfuil sé beartaithe. Ní ghlacann an Coimisiún aon dliteanas as sárú ar bith ar chearta tríú páirtí a eascraíonn as dáileadh ná as úsáid neamhúdaraíthe an scrúdpháipéir seo.

Scrúdú na hArdteistiméireachta – Ardleibhéal

Eacnamaíocht

Dé hAoine 20 Meitheamh

Maidin 9:30 - 12:00